

XIV. Congressus Internationalis Graecae et Latinae Epigraphiae, Berlín, 27. – 31. 8. 2012

Poslední týden srpna 2012 se po pěti letech konal 14. mezinárodní epigrafický kongres, který se do kolébky epigrafiky, Berlína, přesunul z Oxfordu. Na konferenci, kterou pořádala Humboldt-Universität ve spolupráci s Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften (BBAW), se zaregistrovalo více než 350 účastníků z mnoha zemí celého světa. Téma pro rok 2012 bylo PUBLICUM – MONUMENTUM – TEXTUS.

Konference byla i s bohatým doprovodným programem rozdělena do pěti dnů. V pondělí 27. srpna na recepci pořádané vydavatelstvím De Gruyter účastníky slavnostně přivítali organizátoři kongresu a prezident AIEGL Stephen Mitchell. Úvodní přednášky byly věnované dlouhé tradici publikování epigrafických korpor, kterou se Berlín řadí mezi hlavní centra bádání v tomto oboru.

Průběh celého kongresu díky skvělé organizaci pořadatelů nic nenarušovalo a případné problémy byly vyřešeny vždy do několika minut. Každé dopoledne bylo věnováno plenárnímu zasedání, vždy s konkrétní tematikou (*Měníci se tvář města; Střetávání se epigrafických kultur; Epigrafika v rurální krajině a Veřejná zábava*). V úterý a ve čtvrtek odpoledne si účastníci mohli vybrat z několika tematicky zaměřených panelů, které probíhaly souběžně. Celkem zaznělo více než 130 přednášek, rozdělených do následujících sekcí: *Přístavy: Infrastruktura a společnost; Vojsko a jeho svět; Nápis v soukromém prostoru; Nápis v digitálním světě; Historie bádání; Vyměření prostoru; Svatyně a kult; Nápis a křesťanský svět; Rozmluvy mezi žijícími a mrtvými: problematika náhrobních nápisů; Prostor, obraz a nápis a Tituli Novi*.

Mezi nejzajímavější části celé konference patřila úterní sekce pojmenovaná *Nápis v digitálním světě*,¹ věnovaná z převážné části online publikacím a nápisným databázím. Sekci řídil John Bodel z Brown University, který je

¹ Podrobněji CAYLESS, H. et al. Epigraphy in 2017. *Digital Humanities Quarterly*, 2009, 3 (1), dostupné online: <http://www.digitalhumanities.org/dhq/>.

jedním z hlavních představitelů tohoto progresivního směru a propagátorem jednotné publikační formy EpiDoc. Podobně jako v roce 2007 v Oxfordu Bodel ve své zahajovací řeči mluvil o nutnosti budoucí spolupráce, koordinaci, větším zapojení států Evropské unie, integraci jednotlivých menších databází a nutnosti jejich udržitelnosti do budoucna. Následující příspěvky představovaly možné směry, kterými se epigrafika bude ubírat v následujících pěti letech.

- Absencí jednoho z přednášejících vznikl volný prostor pro improvizované představení projektů využívajících principů EpiDoc: Thomas Elliott představil již existující databázi nápisů z Campa, Vietnam, která je další ukázkou širokého použití EpiDoc.
- Jako druhý improvizovaný příspěvek Charles Crowther stručně ukázal možnosti projektu MAMA (*Monumenta Asiae Minoris Antiqua IX*),² jehož domovskou institucí je univerzita v Oxfordu. Jedná se o online databázi nápisů z Frýgie, východní Kárie, Lykáonie a Kilikie, převážně z prvních století našeho letopočtu.
- V další, tentokrát již neimprovizované přednášce Ch. Crowther představil inovativní techniku fotografování nápisů, takzvané *reflectance transformation imaging* (RTI),³ které dovoluje s pomocí manipulace se zdrojem světla a opakovaným snímáním zachytit i jinak těžko viditelná písmena. Tato neinvazivní metoda slibuje rychlé a snadné použití, které je finančně poměrně dostupné, a nabízí tak zcela nové možnosti při čtení antických nápisů. Tato technika byla například použita při čtení nápisu na známém mechanismu z Antikythéry. Za vývojem softwaru stojí univerzita v Oxfordu a Southamptonu.
- Projekt E-pigramme, jenž si klade za cíl zdigitalizování nápisů z Louvru, představila Michèle Brunet. Tento projekt je ve své počítačové fázi a měl by být dokončen v roce 2016.⁴

² <http://mama.csad.ox.ac.uk/project/index.html>

³ Více T. MALZBENDER ET AL. Polynomial Texture Maps. *ACM*, 2001, 1, s. 519-528; C. CROWTHER. Imaging inscriptions. In A. K. BOWMAN – M. DEEGAN (eds.). *The use of computers in the study of ancient documents* (Special issue of *Literary and Linguistic Computing*, 1997, 12,3), s. 163-167.

⁴ Na projektu spolupracují dvě instituce: Histoire et sources des mondes antiques z Lyonu (HISOMA <http://www.hisoma.mom.fr/>) a Anthropologie et histoires des mondes antiques z Paříže (ANHIMA <http://anhima.fr/>).

- Martin Dreher a Kisten Jahn ukázali možnosti databáze TheDeMa (*Thesaurus Defixionum Magdeburgensis*),⁵ která zpracovává korpus zhruba 1600 proklínacích destiček. Korpus by měl být po svém dokončení volně přístupný veřejnosti na zmíněných webových stránkách.
- Thomas Elliott promluvil o možnostech online publikací a jejich efektivním využití. Za nutné považuje vytvoření unifikovaného číselného systému pro všechny nápisy, podobně jak je tomu u papyrů, díky čemuž by došlo k eliminaci duplikátů v nejrůznějších nápisných databázích.
- Askold Ivančik představil historii projektu IOSPE³ (*Inscriptiones antiquae Orae Septentrionalis Ponti Euxini Graecae et Latinae*), který vznikl ve spolupráci Ruské Akademie věd a King's College v Londýně.⁶ Jedná se o třetí přepracované vydání korpusu nápisů ze severních oblastí Černého moře, opět využívajícího principu EpiDoc. Projekt by měl být dokončen v roce 2016.
- Guilia Sarullo z univerzity Enna di Kore prezentovala databázi archaických latinských nápisů (ILA Project), která si klade za cíl zdokumentovat všechny archaické latinské nápisy a uspořádat je na jednom místě. Tento projekt je zatím v počáteční fázi, avšak slibuje velice zajímavé výsledky, zejména z hlediska latinské lingvistiky.

Úplný výčet všech příspěvků zde není možné uvést. Pro zájemce je však nutné říci, že přednášky z plenárního zasedání by měly vyjít tiskem v průběhu roku 2013, společně s delšími abstrakty všech proslovených přednášek z tematicky zaměřených panelů.

V průběhu konference probíhala i výstava posterů, u nichž měli badatelé možnost seznámit se s mnohými příspěvky, jejichž autoři zodpovídali dotazy ohledně vystavovaného výzkumu. Celkem bylo vystaveno 78 posterů představujících jak nové, tak již existující projekty a vznikající databáze věnující se jak latinské, tak i řecké epigrafice. Jako zástupce využití moderní technologie v oblasti epigrafiky je nutno zmínit projekt Floridské univerzity *The First Online 3D Epigraphic Library* (A. Barmpoutis, E. Bozia, R. S. Wagman), která si klade za cíl vytvořit s pomocí nového softwaru online knihovnu trojrozměrných oklepků. Vše funguje na poměrně jednoduchém

⁵ <http://www-e.uni-magdeburg.de/defigo/wordpress/>

⁶ <http://iospe.kcl.ac.uk/index.html>

principu, kdy jsou oklepky naskenovány na běžném skeneru a přeneseny do softwaru, který je převede do 3D podoby. Pak je již možné je podle libosti zkoumat, otáčet či zvětšovat. Software a informace o něm jsou volně dostupné na internetu, čímž by se měla jak usnadnit práce epigrafika, tak i zjednodušit mezinárodní spolupráce.⁷

Ve středu odpoledne se zájemci mohli vydat na exkurzi do blízké Postupimi, do paláců Glienicke a Sanssouci, klasicistních sídel pruských princů s mnoha antickými spolií. Pro účastníky konference, kteří nejeli na exkurzi, připravila Berlínská akademie věd FERCAN Workshop a prezentace velkých projektů jako *Corpus Inscriptionum Latinarum*, *Inscriptiones Graecae* v sídle BBAW. Večer následovala slavnostní recepce v prostorách Pergamského muzea, doprovázená možností prohlídky Pergamského oltáře.

Jako jediný zástupce české epigrafiky jsem prezentovala svůj poster s názvem *Greek Inscriptions from Ancient Thrace: Hellenization and Its Spatial Extent* (poster), který měl za cíl představit potenciální možnosti využití GIS softwaru (*Geographical Informational System*) v epigrafice.

Další, v pořadí již patnáctý, mezinárodní kongres řecké a latinské epigrafiky se bude konat v roce 2017 ve Vídni. Nezbyvá než se těšit na další vývoj oboru a nové zajímavé objevy.

Petra Janouchová (Praha)

⁷ Informace o projektu: <http://www.digitalepigraphy.org/>